

Johannes Bastian, EINFÜHRUNG IN DIE UNTERRICHTSENTWICKLUNG. Weinheim und Basel: Beltz Verlag, 2007., 240 str.

Uvod u razvoj nastave knjiga je autora Johannes Bastiana, profesora odgojnih znanosti na Sveučilištu u Hamburgu, kojoj su središnje teme istraživanja razvoja škola i izobrazba nastavnika.

Osmisliti i oblikovati nastavu te u nju uvesti promjene nabolje, motiv je gotovo svih onih koji žele postati učiteljima i onih koji to već jesu, bilo da su početnici ili već uhodani profesionalci. Promjene u školama dugo su se vremena promatrale i objašnjavale reformama, a mnogi su njihovi sudionici svjesni da je danas nastava bitno drukčija.

Autor opisuje nezadovoljavajuće stanje u razvoju nastave u Njemačkoj, gdje dominira specifičan nastavni "scenarij" (nastavu određuje instruirajući nastavni razgovor s ograničenim sudjelovanjem učenika a, s druge strane, nedostaju predispozicije učitelja za samostalno mišljenje i samoodgovorni pristup učenicima). Upućujući na vezu između reforme škole i reforme nastave, autor predlaže da se postojeće koncepcije spoje s iskustvima unutar školske reforme, da se diskutira o učinkovitosti nastave za učenike i učitelje, da se konkretiziraju strategije i metode razvoja i integriraju u opću koncepciju škole usmjerenu na nastavu.

Studija ima četiri poglavlja: *Pojam i okviri razvoja nastave; Akteri razvoja nastave; Strategije i metode razvoja nastave; Razvoj škole usredotočen na nastavu: integrirana konačna koncepcija*, unutar kojih se razrađuju teme vezane uz određenu cjelinu, s praktičkim osvrtima i zadacima koji potiču čitatelja na vlastita promišljanja o razvoju i kvaliteti nastave.

Kao uvod u predmet i okvire razvoja nastave, u prvome se poglavlju dovode u vezu tri aspekta: iskustva s reformom nastave, aktualna diskusija o kvaliteti nastave i obrazovni standardi te koncepcija standarda pedagoškog djelovanja kao alternativa za uobičajene standarde.

U nastavi postoji potreba za tumačenjem i diskusijom, a zahtjev za reformom u školama se mo-

že osjetiti s dvije strane: kao reakcija na konkretne probleme u školama i kao reakcija na vanjske utjecaje – politike, medija i roditelja. Cilj prvoga poglavlja je stjecanje uvida u povezanost razvoja nastave s tradicijom, kvalitetom nastave i diskusijom o standardima.

Pojedinci prihvaćaju iskustva i dovode ih u vezu s kulturom i razvojem škole, dok se ostali pozivaju na suradnju i kritičke diskusije koje su također produktivne u razvoju nastave. Program treba ići i na to da se zaštite iskustva koja su reformama već isprobana, a reforma će uspjeti samo uz sudjelovanje svih subjekata obrazovnog sustava. Reformu koja se provodi samo od vrha autor smatra od početka neuspješnom i osuđenom na propast.

Navodeći dva suprotna impulsa – borbene i skeptičke (H. Rumpf) te obrazovno-političke (Sybille Volkholz), koji početkom 1990-ih otvaraju pitanje o odnosu samostalne škole i političkog obrazovanja, autor naglašava različite stavove i perspektive. Danas su se odnosi razvoja nastave i organizacije škole uspostavili i to se naziva razvojni menadžment, a suština školskog razvoja se danas bez sumnje ogleda u razvoju kompetencija za bolju nastavu i sposobnosti za zajednički rad (timski), razgovore i diskusije, feedback, prezentacije i moderiranje konflikata. Jasnija odredba o školskom razvoju napravljena je 2002., na temelju projekta "Schule & Co.", za razdoblje od 1997. do 2002. godine. Svakodnevne kontroverze glede kvalitete nastave treba umanjiti, koristeći rezultate istraživanja nastave i cjelokupnoga pedagoškog rada. Polazeći od teorijskog objašnjenja pojma nastave i njezinih oblika, autor se poziva na priloge kolega Uwea Hericksa i Meinerta Meyera, koji nastavu trostruko koncipiraju: u didaktičkoj, profesionalno-teorijskoj i institucijsko-teorijskoj perspektivi. Bez obzira na različite oblike, zajedničko im je da se ti elementi podudaraju te tako tvore zajedništvo, a promjene unutar osnovne strukture predavanja nisu nemo-

guće, nego su zapravo neizbježne, kako bi što bolje iscrpile i iskoristile svoj potencijal.

Nakon proglašenja PISE 2000. postavljaju se pitanja o školsko-pedagoškoj diskusiji, o kvaliteti nastave te pojačanim rezultatima istraživačkog predavanja. S obzirom na to, autor se osvrće na prilog A. Helmkea koji je u istraživanjima o temi "Što znamo o dobroj nastavi" obuhvatio deset oznaka kvalitete dobre nastave. Autor navodi četiri "osnovna uvjerenja" i prezentira ih u skraćenom obliku te iz takvih nužno općih temeljnih pedagoških uvjerenja izvodi tri ravnopravna modela standarda (standarde za pedagoško djelovanje, za školsko okvirno djelovanje i standarde za sustavne okvire djelovanja) koji kroz praksu pomažu razvoju nastave i postaju obilježja koja se mogu provjeriti.

U drugome poglavlju autor nas uvodi u potencijale razvoja nastave za učenike i učitelje gdje nam na početku postaje jasno da takva koncepcija razvoja škole ima polazište u nastavi: s jedne strane je učenje učenika, a s druge profesionalizacija učitelja.

Cilj drugoga poglavlja je stjecanje uvida u povezanost interesa za promjene i razvoj nastave, rad učitelja, samoregulaciju i feedback u odnosu spram razvoja nastave. Postavlja se pitanje o modelima razvoja nastave i zahtjevima upućenima učiteljima. Razvoj nastave i kvaliteta pedagoškog rada uvijek se odnose na profesionalizaciju u socijalnom kontekstu jedne škole i grupa koje ju čine. Za razvoj nastave potreban je tim i zajedničke istraživačke radionice u naobrazbi učitelja (stvaranje „praktičnih zajednica“ studenata i učitelja).

Učenje u manjim, razvojnim grupama u prvom je planu svih procesa promjena i evaluacije nastavnog procesa, kao neiscrpn resurs profesionalizacije. Pozivajući se na Dittona, autor spominje korisnost razmišljanja o različitim oblicima učenja i poučavanja koji bi rješavali probleme i bili međusobno povezani. Time bi se izbjeglo presporo stjecanje znanja i poticao transfer u učenju. Osim profesionalne suradnje učitelja, bitni činitelji razvoja nastave su i učenici, koje autor vidi kao samoodgovorne i radišne čimbenike nastavnog procesa, pogotovo kroz njihovu raspravu i povratnu informaciju o nastavi.

U uvodu u strategije i metode razvoja nastave, što je tema trećega poglavlja, polazi se od primjera različitih strategija koje su se pokazale valjanima

kao polazišta za sustavni razvoj nastave. U primjerima se navodi spektar mogućnosti za razvoj nastave sve do oblikovanja regionalne mreže. Pri tome se predlaže spajanje školskog kurikulumu metoda s razvojem predmetnog učenja, uporaba povratnih informacija odnosno feedbacka kulture, kao i integracija razvoja nastave u regionalnu mrežu, tj. mrežni sustav.

Ciljevi trećega poglavlja su stjecanje uvida u mogućnosti provođenja školskoga internog kurikulumu metoda i rada stručnih skupina, povratne informacije učenika, kao važne strategije u razvoju nastave, te uvid u razvoj nastave u regionalnome mrežnom sustavu. Razvoj, implementacija i njega školskog kurikulumu u mnogo je slučajeva prvi pokušaj da pojedina škola pokrene proces promjena u razvoju nastave, dok se iza naziva povratna informacija odnosno feedback krije novija tradicija didaktičkog mišljenja poznatih autora (Wolfgang Schulz, Wolfgang Klafki i Lothar Klingberg) koja u pogledu kreiranja procesa nastave veliku važnost dodjeljuju učenicima, ne samo kao sudionicima nego i kao sukreatorima nastavnog procesa. Uvod u feedback se, u pravilu, događa na inicijativu učitelja, a pretežno ga prate radoznalost i interesi učenika. Koncepcija razvoja škole u regionalnoj mreži odgovara na pitanje kako razvoj škole može početi u razredu i kako se, osim toga, može koristiti mogućnost zajedničke razvojne perspektive u regiji.

U uvodu u opću koncepciju razvoja škole usredotočenoj na nastavu, u četvrtome poglavlju riječ je o suigri uvjeta za uspjeh, provedbe i djelovanja razvoja nastave. Zato se razmišljanja u ovom poglavlju povezuju u model na koji se mogu usmjeriti planiranje i refleksija vlastite prakse.

Projekt "Schule & Co.", koji se često spominje i u drugim poglavljima, polazište je autorova razmatranja jer su na njemu isprobani nadolazeći elementi koncepcije i jer je sustavno spojio razvoj nastave s menadžmentom škole, te podupirao razvoj regionalne školske mreže.

Ciljevi četvrtoga poglavlja su uvidi u ukupnu koncepciju interesa za razvoj nastave i uvjeta za uspješnost, promjene učiteljskog rada, potrebe i mogućnosti profesionalizacije učitelja, te uspjeh sustavnog razvoja kulture učenja i predmeta u praksi.

Razvoj nastave je zadaća društva i zajednice, a ova knjiga prikazuje različite metode i strategije kojima se ona može praktički ostvariti. Studija je vrijedan doprinos cjelokupnoj pedagoškoj praksi, kao kvalitetna dopuna postojećim koncepcijama i iskustvima učitelja koji žele unaprijediti svoj rad. Primjeri i rezultati brojnih istraživanja, koji su

ujedno velik doprinos ovoj studiji, mogu koristiti cjelokupnome regionalnome obrazovnom okruženju za promišljanje kvalitete nastave i mogućnosti promjena nabolje.

Diana Foro